

Ο Πενθέας -στις Βάκχες του Ευριπίδη- θα κατασκοπεύσει τις λειτουργίες των μαινάδων του Κιθαιρώνα, θα γίνει αντιληπτός και θα διασπαραχτεί από αυτές.

Ο Μνησίλοχος -στις Θεσμοφοριάζουσες του Αριστοφάνη- θα εισέλθει στις απαγορευμένες για τους άντρες τελετουργίες των Θεσμοφορίων, θα γίνει αντιληπτός και θα εξέλθει ύστερα από συμβιβασμό και με την συναίνεση των γυναικών.

Η εισβολή του "μιαρού" άρρενος στον γυναικείο πληθυσμό που ιερουργεί, παίρνει στον Αριστοφάνη την μορφή κωμικού γεγονότος που μετέρχεται στοιχεία του άσεμνου, το σκωπτικού, του αθυρόστομου, για να μετατρέψει την τελετουργική ιστορία σε μια Φιέστα, όπου οι αλληπάληλες μεταμφιέσεις συντελούνται σε δράσεις που υπακούουν στην τεχνική του θεάτρου εν θεάτρω, σε μια αποθέωση της μιμητικής πράξης και της μεταμορφωτικής διαδικασίας.

Σωτήρης Χατζάκης

Οι Θεσμοφοριάζουσες παίχτηκαν στην Αθήνα το 411 π.Χ., πιθανότατα στα Μεγάλα Διονύσια, την ίδια χρονιά που στα Λήναια παρουσιαζότανε η άλλη γνωστή κωμωδία του Αριστοφάνη Λυσιστράτη. Δεν γνωρίζουμε σε ποια θέση κατέταξαν οι κριτές το έργο που έχει σαν σκοπό την σάτιρα ενός και μόνο προσώπου, του Ευριπίδη.

Στην Αθήνα του 5ου π.Χ. αιώνα, ο Ευριπίδης, ο γνωστός ποιητής, βρίσκεται μαζί με έναν γέρο συγγενή του, τον Μνησίλοχο, έξω από το σπίτι του νεαρού τραγικού ποιητή, Αγάθωνα. Ο Ευριπίδης είναι εξαιρετικά ανήσυχος, γιατί όπως λέει στον Μνησίλοχο, οι γυναίκες που σήμερα θα βρίσκονται μαζεμένες στη μεγάλη τους γιορτή, τα Θεσμοφόρια, είναι αποφασισμένες να βρουν ένα τρόπο να τον καταστρέψουν, επειδή θεωρούν ότι τις δυσφημίζει στα έργα του. Ο κίνδυνος, λέει, είναι μεγάλος, και σκέπτεται πως ο μοναδικός τρόπος για να τον αποτρέψει, είναι να στείλει στα Θεσμοφόρια έναν δικό του άνθρωπο, ντυμένο γυναικεία, για να τον υπερασπίσει. Γι αυτό το σκοπό ελπίζει να πείσει τον ποιητή Αγάθωνα. Αυτός όμως αρνείται, και ο γέρο Μνησίλοχος, αναλαμβάνει την δύσκολη αποστολή. Αφού ξυριστεί, ντυθεί γυναικεία, με ρούχα που πρόθυμα του δανείζει ο Αγάθωνας, και αποσπάσει όρκο από τον Ευριπίδη πως αν κάτι δεν πάει καλά θα κάνει τα πάντα για να τον σώσει, ο Μνησίλοχος θα πάει στο ναό της Δήμητρας θεσμοφόρου.

Εκεί θα ακούσει τις Θεσμοφοριάζουσες, που αποτελούν το Χορό της κωμωδίας, να κατηγορούν τον Ευριπίδη και να θέλουν να τον εξολοθρεύσουν γιατί τους έχει κάνει μεγάλο κακό με τον τρόπο που τις παρουσιάζει στα έργα του. Όταν πάρει τον λόγο ο μεταμφιεσμένος Μνησίλοχος, στην αρχή θα επιτεθεί με σφοδρότητα κατά του Ευριπίδη, αλλά μετά θα υποστηρίξει πως ο κατηγορούμενος δεν αποκάλυψε παρά μόνο ένα πολύ μικρό μέρος από τις πονηριές των γυναικών. Οι γυναίκες ακούγοντας αυτές τις απόψεις αρχίζουν να αγανακτούν, και να ορμούν εναντίον του. Όταν εμφανίζεται ο Κλεισθένης, γνωστός Αθηναίος της εποχής με θηλυπρεπή εμφάνιση, και τους λέει ότι κυκλοφορεί μια φήμη πως κάποιος άνδρας ντυμένος γυναικεία βρίσκεται ανάμεσά τους, υποψιάζονται τον Μνησίλοχο. Η πλαστοπροσωπία αποκαλύπτεται και η θέση του γέροντα είναι δύσκολη. Ο Μνησίλοχος καταφεύγει σε διάφορα μέσα για να ειδοποιήσει τον Ευριπίδη. Απαγγέλλει στίχους παρωδώντας διάφορα έργα του τραγικού ποιητή, και αργότερα εμφανίζεται ο ίδιος ο Ευριπίδης, ντυμένος στην αρχή ως Μενέλαος, στοιχείο που παραπέμπει στην τραγωδία του Ελένη, και αργότερα ως Περσέας, στοιχείο παρμένο από την χαμένη του τραγωδία Ανδρομέδα.

Η αγωνία του Μνησίλοχου εν τω μεταξύ συνεχίζεται. Κατηγορείται για παραβίαση των ιερών τελετουργικών κανόνων και φρουρείται από έναν τοξότη ο οποίος τον έχει δεμένο σε μια σανίδα. Ο Ευριπίδης που στην προσπάθεια του να σώσει τον Μνησίλοχο έχει έρθει κι έχει φύγει πολλές φορές, με διαφορετική κάθε φορά εμφάνιση, κάνει στις γυναίκες μια συμφέρουσα για όλους πρόταση: δεν θα τις ξανακακολογήσει στα έργα του, αν τον αφήσουν να απελευθερώσει τον δυστυχή γέρο. Οι γυναίκες δέχονται. Με δόλωμα μια νεαρή αυλητρίδα που έχει φέρει μαζί του ο Ευριπίδης, ο τοξότης που φρουρεί τον Μνησίλοχο παρασύρεται έξω από την σκηνή, και μ' αυτήν την ευκαιρία ο Ευριπίδης και ο Μνησίλοχος γίνονται άφαντοι. Η κωμωδία τελειώνει με τους πανηγυρισμούς του Χορού και τα πειράγματα προς τον τοξότη που επιστρέφει και αναζητά τον εξαφανισμένο κρατούμενο.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ “ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΕΣ”

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης
Σκηνοθεσία: Σωτήρης Χατζάκης
Σκηνικά: Έρση Δρίνη
Κοστούμια: Γιάννης Μετζικώφ
Μουσική: Σταμάτης Κραουνάκης
Χορογραφία: Φρόσω Κορρού
Φωτισμοί: Αντώνης Παναγιωτόπουλος
Βοηθός Σκηνοθέτη: Δημήτρης Παπανικολάου

Διανομή (με σειρά εμφάνισης):
Μνησίλοχος: Γιώργος Αρμένης
Ευριπίδης: Βασίλης Χαραλαμπόπουλος
Υπηρέτης Αγάθωνα - Πρύτανης: Βαγγέλης Χατζηνικολάου
Αγάθωνας: Αλέξανδρος Μυλωνάς
Μαθητές του Αγάθωνα: Δημήτρης Μάριζας,
Ενκελέντ Φεζολλάρη
Κλεισθένης: Θέμις Πάνου
Τοξότης: Περικλής Καρακωνσταντόγλου
Γυναίκα Α': Ελένη Ουζουνίδου
Γυναίκα Β': Μαρία Καντιφέ

Χορός: Ρένα Βαμβακοπούλου, Μάρα Βλαχάκη,
Ελένη - Ρωξάννη Γαρεφαλάκη, Άννα Γιαγκιώζη,
Άννα Καλαϊτζίδου, Σοφία Καλεμκερίδου, Μαρία Καντιφέ,
Δήμητρα Λαρεντζάκη, Λήδα Μανιατάκου, Μαρία Μανιώτη,
Αγορίτσα Οικονόμου, Ελένη Ουζουνίδου, Αρετή Πασχάλη,
Ίρις Πανταζάρα, Βαγγέλης Χατζηνικολάου,
Δημήτρης Μάριζας, Ενκελέντ Φεζολλάρη.

